

Я. О. Тализіна, прокурор відділу прокуратури Київської області, аспірант Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ОСОБИ ДО КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ БЕЗПЕКИ ЯК УЧАСНИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Постановка проблеми. У ХХІ ст. світ зіштовхується з надзвичайно швидким розвитком технологій. Це значною мірою впливає на спосіб вчинення багатьох злочинів, ускладнюючи роботу правоохоронних органів щодо їх розслідування. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – *КПК України*), прийнятий у 2012 р., «подарував» слідчому дієвий механізм для документування тяжких і особливо тяжких кримінальних правопорушень – негласні слідчі (розшукові) дії (далі – *НСРД*). За вісім років свого існування інститут НСРД у вітчизняному кримінальному процесі набув достатньо широкого застосування. Однак відсутність чітких інструкцій щодо використання різних видів НСРД та їх подібність оперативно-розшуковим заходам стали причиною неоднозначної практики застосування НСРД під час досудового розслідування різних за складами злочинів кримінальних проваджень, численних виправдувальних вироків та діаметрально протилежних роз'яснень судів касаційної інстанції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією з найпоширеніших проблем під час використання НСРД у кримінальному провадженні є неправильне використання слідчим конфіденційного співробітництва, яке передбачене ст. 275 КПК України. Цьому питанню вже приділялася увага вітчизняними науковцями С. Р. Тагієвим, О. О. Подобним, М. А. Погорецьким та ін. Значний внесок у теоретичний доробок конфіденційних відносин зі слідчим зробили Д. Б. Сергеева, С. М. Салтиков та К. В. Антонов, висвітливши проблеми залучення конфідентів до кримінального провадження та використання наданої ними інформації як доказу в суді. М. В. Тимчаль, О. А. Осауленко, В. В. Павловський та ін. досить детально дослід-

дили проблеми гарантування безпеки учасникам кримінального судочинства як окремого інституту кримінального процесу. Однак, на нашу думку, залучення особи до конфіденційного співробітництва слідчим та гарантування безпеки конфіденту є невід'ємними один від одного елементами кримінального провадження, тому розглядати їх необхідно у взаємозв'язку.

Відсутність єдиного підходу до розуміння конфіденційного співробітництва, цілісного уявлення щодо алгоритму його застосування та порядку забезпечення безпеки осіб, які добровільно погодилися співпрацювати з правоохоронними органами, зумовлює актуальність обраної теми. Помилки, яких сьогодні припускаються слідчі, залучаючи осіб до конфіденційного співробітництва, впливають на якість досудового розслідування та можуть стати причиною несприятливого винних до кримінальної відповідальності, поставити під загрозу життя і здоров'я конфіденційних співробітників та їхніх близьких. Напрацювання єдиного правильного механізму використання конфіденційного співробітництва та забезпечення безпеки конфідентів як учасників кримінального провадження є **метою** нашого дослідження, зумовлюючи його практичну значущість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізувавши матеріали кримінальних проваджень, С. М. Салтиков запропонував керуватися таким алгоритмом для залучення особи до конфіденційного співробітництва: письмова згода особи-конфідента; постанова слідчого про залучення до конфіденційного співробітництва; протокол попередження про недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування та/або пам'ятка про процесуальні права й обов'язки

конфідента; постанова слідчого про забезпечення конфіденційних відомостей про особу; повідомлення прокурору про факт залучення особи до конфіденційного співробітництва¹.

Ми погоджуємося, що такий перелік процесуальних документів є достатньо повним для виконання завдань кримінального провадження, однак, на нашу думку, запропонований алгоритм не є універсальним та не здатен гарантувати безпеку конфідента. Крім того, чинним кримінальним процесуальним законодавством слідчого не наділено повноваженнями виносити постанову «про забезпечення конфіденційних відомостей про особу», адже це лише один із численних заходів забезпечення безпеки, передбачених Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Відповідно до ст. 22 вказаного Закону слідчий може прийняти рішення про застосування заходів безпеки до конфіденційного співробітника та передати відповідну постанову на виконання органу, на який покладено здійснення заходів безпеки. А вже цей орган уповноважений вирішувати, який саме захід безпеки доцільно застосовувати в кожному конкретному випадку – забезпечення конфіденційності даних про особу чи якийсь інший².

Насправді ж, практика кримінального процесу в питанні залучення особи до конфіденційного співробітництва сьогодні йде двома шляхами: коли конфідент залучається до кримінального провадження під власним іменем та коли його персональні дані змінюються. На це впливає момент залучення особи до конфіденційного співробітництва.

Наприклад, якщо аналізувати кримінальні провадження за фактами корупційних правопорушень чи вимагання, коли особа до правоохоронців звертається вже після контакту з потенційним підозрюваним, слідчий залучає особу до конфіденційного співробітництва під її власними анкетними даними. Якщо ж говорити про документування таких злочинів, як збут наркотичних засобів чи зброї, де особа конфідента зазвичай спочатку підшуковується правоохоронцями, а потім залучається до конфіденційного співробітництва і вже будучи учасником кримінального провадження

знайомиться з потенційним підозрюваним, її персональні дані змінюються.

Однак у першому випадку правоохоронці не однозначні у своїх підходах щодо надання грифу секретності процесуальним документам із приводу залучення особи до конфіденційного співробітництва. Один слідчий, вважаючи, що постанова про залучення особи до конфіденційного співробітництва містить інформацію про факт проведення НСРД у конкретному кримінальному провадженні, приймає рішення про надання такій постанові грифу 4.12.4 Зводу відомостей, що містять державну таємницю (*далі – ЗВДТ*) (відомості про факт або методи проведення негласної (розшукової) дії)³. Заява конфідента та протокол роз'яснення йому прав та обов'язків у такому випадку зберігаються разом з таємною постановою як додатки до неї в режимно-секретній частині органу досудового розслідування.

Інший слідчий, навпаки, вважає, що використання конфіденційного співробітництва не є окремою НСРД, а лише допоміжним механізмом для залучення конфідента до проведення контролю за вчиненням злочину, аудіо-, відеоконтролю особи тощо (такої думки дотримуються окремі дослідники, наприклад Д. Б. Сергєєва, яка називає конфіденційне співробітництво забезпечувальним заходом⁴). Тому підстави засекретувати відповідні документи відсутні.

На наш погляд, зазначена позиція є спірною з огляду на таке. Відповідно до ч. 1 ст. 8 Закону України «Про доступ до публічної інформації» таємна інформація – це інформація, доступ до якої обмежується відповідно до частини другої ст. 6 цього Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю⁵. Очевидно, що розголошення відомостей про співпрацю особи з правоохоронними органами щодо розкриття тяжкого чи особливо тяжкого злочину може поставити під загрозу життя та здоров'я як самого конфідента, так і його близьких. Саме тому, на нашу думку, процесуальні

¹ Салтиков С, 'До питання процесуального оформлення слідчим конфіденційного співробітництва в кримінальному провадженні' 6(1) (2017) Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції 131.

² Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участі у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#top> (дата звернення: 02.02.2020).

³ Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ СБ України від 12.08.2005 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (дата звернення: 02.02.2020).

⁴ Сергєєва Д, 'Негласне співробітництво в кримінальному процесі' (2016) 4 Вісник кримінального судочинства 52.

⁵ Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 02.02.2020).

документи щодо залучення особи до конфіденційного співробітництва мають бути таємними.

У цьому аспекті заслуговують на увагу пункти 3.9 та 3.9.1 Інструкції про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. Так, у пункті 3.9 вказаної Інструкції зазначено, що під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий, уповноважений оперативний підрозділ, який виконує доручення слідчого, прокурора, має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України. У пункті 3.9.1 Інструкції зазначено, що використання такої інформації здійснюється за умови гарантування безпеки особі, яка надає таку інформацію¹.

Слушним видається також зауваження К. В. Антонова, який зазначає, що відповідно до положень Закону України «Про державну таємницю» та ЗВДТ засекречуванню підлягають відомості лише про особу, щодо якої проводиться чи планується проведення НСРД, а щодо особи, яка надала згоду на добровільних засадах конфіденційно співпрацювати під час проведення НСРД зі слідчим (органом досудового розслідування), а не з підрозділом, який здійснює оперативно-розшукову, контррозвідальну чи розвідальну діяльність, такої вказівки не існує. Тобто чинне законодавство України не забезпечує належного захисту осіб, які під час досудового розслідування залучаються слідчими до конфіденційного співробітництва для проведення НСРД, оскільки інформація про таких осіб не належить до державної таємниці.

Зважаючи на це, науковець приходиться до висновку щодо необхідності ініціювання внесення відповідних доповнень до ЗВДТ з метою віднесення до державної таємниці інформації щодо особи, яка на добровільних засадах конфіденційно співпрацює (співпрацювала) під час проведення НСРД зі слідчим (органом досудового розслідування)².

¹ Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генпрокуратури України, МВС України, СБ України та ін від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення 03.02.2020).

² Антонов К, 'Проблемні питання захисту інформації щодо осіб, які залучаються органами досудового розслідування до конфіденційного співробітництва' в *Досудове*

Підтримуючи в цілому надання постанові про залучення особи до конфіденційного співробітництва грифу «таємно» за пунктом 4.12.4 ЗВДТ та з метою припинення дискусій щодо доцільності та правильності засекречування відповідних постанов, ми пропонуємо викласти формулювання цього пункту ЗВДТ у такій редакції: «відомості про факт або методи проведення негласної (розшукової) дії, залучення особи до конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні».

Розбираючи другий приклад залучення особи до конфіденційного співробітництва, коли до конфідента застосовується зміна персональних даних, у слідчих різняться підходи щодо пункту ЗВДТ та грифу секретності, які надаються відповідній постанові. В одному випадку використовується пункт 4.12.4 ЗВДТ (відомості про факт або методи проведення негласної (розшукової) дії), який має гриф «таємно», в іншому – пункт 4.1.6 ЗВДТ (відомості про зв'язок ознак особи, яка бере участь у кримінальному судочинстві й взята під захист згідно з чинним законодавством України у зв'язку з виникненням загрози її життю чи здоров'ю і стосовно якої проводяться або проведені заходи щодо зміни персональних даних або зовнішності чи місця її проживання, з її попередніми індивідуальними ознаками), який має гриф «цілком таємно»³.

Такі розбіжності, на нашу думку, пов'язані з неправильним розумінням положень Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Так, статтею 7 вказаного Закону перелічено види заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, серед яких – забезпечення конфіденційності відомостей про особу. У ст. 15 вказаного Закону зазначено, що нерозголошення відомостей про осіб, взятих під захист, може здійснюватися шляхом:

а) обмеження відомостей про особу в матеріалах перевірки (заявах, поясненнях тощо), а також у протоколах слідчих дій та інших матеріалах кримінального провадження, заміни прізвища, імені, по батькові в цих документах псевдонімами за постановою органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчого, прокурора або за ухвалою слідчого судді, суду про зміну анкетних

розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали постійно діючого науково-практичного семінару, Харків, 26 жовтня 2018 року 21.

³ Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ СБ України від 12.08.2005 № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (дата звернення: 02.02.2020).

даних. Ці постанови (ухвали) до матеріалів справи не приєднуються, а зберігаються окремо в органі, у провадженні якого знаходиться кримінальне провадження;

б) проведення упізнання особи поза візуальним та аудіоспостереженням того, кого впізнають, із дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства;

в) неоголошення будь-яким способом дійсних анкетних даних про осіб, які взяті під захист і підлягають виклику в судові засідання;

г) виклику до суду цієї особи виключно через орган, який здійснює заходи безпеки;

д) накладення тимчасової заборони на видачу відомостей про особу, взятую під захист, адресними бюро, паспортними службами, підрозділами державтоінспекції, довідковими службами АТС та іншими державними інформаційно-довідковими службами¹.

Саме положення ст. 15 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» використовують правоохоронці, намагаючись захистити конфіденційних співробітників, але не завжди усвідомлюючи, чому та яким чином, оскільки посилань на вказаний Закон їхні процесуальні документи часто не містять.

Така ситуація склалася через те, що в чинних кримінальних процесуальних нормах не простежується кореляція понять «конфіденційний співробітник», що передбачено ст. 275 КПК України, та «особа, яка бере участь у кримінальному судочинстві і до якої застосовуються заходи забезпечення безпеки» згідно з положеннями Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві».

Розберемося з цими поняттями по порядку.

Поняття «конфіденційного співробітника» в чинному законодавстві відсутнє, однак його визначення можна сформулювати, виходячи з положень ст. 275 КПК України: це особа, яка надає слідчому інформацію внаслідок конфіденційного співробітництва та яка може бути залучена до проведення НСРД у випадках, передбачених цим Кодексом². Говорячи про процесуальний статус осіб, які залучаються до конфіденційного співробітництва, ми пропонуємо розуміти під цим по-

¹ Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участі у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#top> (дата звернення: 02.02.2020).

² Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 02.02.2020).

няттям процесуальний статус тих, від кого можна отримувати інформацію внаслідок конфіденційного співробітництва.

Відповідно до ч. 2 ст. 256 КПК України особи, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії або були залучені до їх проведення, можуть бути допитані як свідки. Допит цих осіб може відбуватися зі збереженням у таємниці відомостей про цих осіб та із застосуванням щодо них відповідних заходів безпеки, передбачених законом³.

Отже, після залучення особи до конфіденційного співробітництва вона може в подальшому бути допитана про обставини, що стали їй відомі в ході проведення досудового розслідування. Допит такого конфідента можливий лише з наданням йому відповідного процесуального статусу. Хоча ст. 256 КПК України під цим статусом розуміє лише свідка, ми пропонуємо розширити цей перелік, передбачивши у ньому потерпілого, підозрюваного, які погодилися співпрацювати з правоохоронними органами, за умови роз'яснення відповідних прав та обов'язків. Так, процесуальні права та обов'язки свідка, потерпілого і підозрюваного різні, і якщо особа вже залучена до кримінального провадження як потерпілий чи підозрюваний, допитувати її як свідка вважаємо недоречним.

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, зазначених у статтях 1 і 7 цього Закону, за наявності відповідних підстав мають:

а) особа, яка заявила до правоохоронного органу про кримінальне правопорушення або в іншій формі брала участь чи сприяла виявленню, попередженню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень;

б) потерпілий та його представник у кримінальному провадженні;

в) підозрюваний, обвинувачений, захисники і законні представники;

г) цивільний позивач, цивільний відповідач та їх представники у справі про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

г-1) представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;

г-2) персонал органу пробації;

д) свідок;

³ Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участі у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#top> (дата звернення: 02.02.2020).

д-1) викривач;
 е) експерт, спеціаліст, перекладач і понятій;
 є) члени сімей та близькі родичі осіб, перелічених у пунктах «а» – «е» цієї статті, якщо шляхом погроз або інших протиправних дій щодо них робляться спроби вплинути на учасників кримінального судочинства¹.

Шляхом нескладних логічних порівнянь можемо побачити, що серед переліку осіб, які можуть бути взяті під захист державою, вказаним Законом передбачено свідка, потерпілого та підозрюваного.

Якщо проаналізувати положення ЗВДТ та, зокрема, розділ 4 «Сфера державної безпеки та охорони правопорядку», пункти якого використовуються під час досудового розслідування, то лише один пункт дозволяє засекретити інформацію про застосування заходів безпеки до учасників кримінального провадження, а саме пункт 4.1.6 ЗВДТ, і лише в трьох випадках – проведення заходів щодо зміни персональних даних (перший випадок) або зовнішності (другий випадок) чи місця проживання особи (третій випадок), яка бере участь у кримінальному судочинстві².

Тобто пункт 4.1.6 ЗВДТ, який має гриф «цілком таємно», ми можемо застосувати лише при використанні засобів захисту осіб, що беруть участь у кримінальному судочинстві, передбачених пунктами «ж» («забезпечення конфіденційності відомостей про особу»), «г» («заміна документів та зміна зовнішності») та «е» («переселення в інше місце проживання») ч. 1 ст. 7 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», відповідно до кожного з перелічених випадків у пункті 4.1.6 ЗВДТ.

Таким чином, як ми бачимо на практиці, коли до конфіденційного співробітника застосовуються заходи забезпечення безпеки, передбачені пунктами «г»), «е»), «ж») ч. 1 ст. 7 Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», постанова про його залучення до конфіденційного співробітництва зі справжніми персональними даними слідчим вноситься із грифом «цілком таємно».

Насправді ж, на нашу думку, відбувається підміна понять: рішенням про залучення особи до

конфіденційного співробітництва слідчий нібито одночасно приймає рішення про застосування заходів безпеки до того, хто надав добровільну згоду на співпрацю з правоохоронними органами, шляхом зміни цією самою постановою персональних даних конфідента.

Таким чином, можемо дійти висновку, що процесуально правильно було б чітко розмежувати поняття «залучення особи до конфіденційного співробітництва» та «застосування заходів безпеки до учасників кримінального судочинства». Так, якщо виникли підстави застосувати до учасника кримінального провадження заходи забезпечення безпеки, рішення про це слідчому необхідно приймати в порядку, визначеному Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», шляхом винесення відповідної постанови. На виконання цієї постанови орган, на який покладено здійснення безпеки, як ефективний засіб захисту може обрати забезпечення конфіденційності відомостей про особу, передбачене п. ж ч. 1 ст. 7 відповідного Закону. Ці матеріали згідно зі ст. 15 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», будуть зберігатися під грифом «цілком таємно», як це передбачено п. 4.1.6 ЗВДТ, окремо від матеріалів кримінального провадження.

Залучення слідчим особи, до якої вже застосовано заходи забезпечення безпеки, до конфіденційного співробітництва, повинно відбуватися вже з використанням змінених персональних даних. У тому, що така постанова буде вноситися слідчим із присвоєнням грифу «таємно», що ми раніше обґрунтували, проблеми немає. На нашу думку, це лише додаткова гарантія нерозголошення відомостей про те, що існує особа, яка співпрацює з правоохоронними органами.

Висновки. Таким чином, аби правоохоронні органи могли гарантувати безпеку конфіденту в кримінальному провадженні, а отримані в результаті використання конфіденційного співробітництва докази були допустимими в ході судового розгляду, пропонуємо такий алгоритм залучення особи до конфіденційного співробітництва в порядку ст. 275 КПК України: письмова згода особи-конфідента (зберігається в режимно-секретній частині органу досудового розслідування разом із постановою слідчого про залучення особи до конфіденційного співробітництва); постанова слідчого про залучення особи до конфіденційного співробітництва (із присвоєнням грифу

¹ Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участі у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#top> (дата звернення: 02.02.2020).

² Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ СБ України від 12.08.2005 № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (дата звернення: 02.02.2020).

«таємно» за пунктом 4.12.4 ЗВДТ); протокол попередження про недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування та/або пам'ятка про процесуальні права та обов'язки конфідента (зберігається в режимно-секретній частині органу досудового розслідування разом із постановою слідчого про залучення особи до конфіденційного співробітництва); повідом-

лення прокурору про факт залучення особи до конфіденційного співробітництва; постанова слідчого про застосування заходів безпеки до особи конфідента та передача такої постанови на виконання органу, на який покладено здійснення заходів безпеки (якщо конфіденційний співробітник звернувся до слідчого із заявою про загрозу його безпеці).

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukraïny : vid 13.04.2012 No 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (accessed: 02.02.2020) (in Ukrainian).
2. Pro dostup do publichnoji informaciji : Zakon Ukraïny vid 13.01.2011 No 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (accessed: 02.02.2020) (in Ukrainian)
3. Pro zabezpechennja bezpeky osib, jaki berutj uchasti u kryminalnomu sudochynstvi : Zakon Ukraïny vid 23.12.1993 No 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#top> (accessed: 02.02.2020) (in Ukrainian).
4. Instrukcija pro orghanizaciju provedennja neghlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dij' ta vykorystannja ikh rezuljtativ u kryminalnomu provadzhenni : nakaz Ghenprokuratury Ukraïny, MVS Ukraïny, SB Ukraïny ta in vid 16.11.2012 No 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (accessed: 02.02.2020) (in Ukrainian).
5. Pro zatverdzhennja Zvodu vidomостей, shho stanovljatj derzhavnu tajemnyciju : nakaz SB Ukraïny vid 12.08.2005 No 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05> (accessed: 02.02.2020) (in Ukrainian).

Bibliography

Journal articles

1. Saltykov S, 'Do pytannja procesualnogho oformlennja slidchym konfidencijnogho spivrobitnyctva v kryminalnomu provadzhenni' [To the question of the procedural registration of the confidential relations by the investigator officer in the criminal proceeding] (2017) 6(1) Aktualni problemy vitchyznjanoji jursprudence – Topical Problems of Domestic Jurisprudence 128 (in Ukrainian).
2. Sergeeva D, 'Neghlasne spivrobitnyctvo v kryminalnomu procesi' [Covert cooperation in criminal proceedings] (2016) 4 Вісник кримінального судочинства – Herald of criminal justice 47 (in Ukrainian)

Conference paper

3. Antonov K, 'Problemni pytannja zakhystu informaciji shhodo osib, jaki zaluchajutjsja orghanamy dosudovogho rozsliduvannja do konfidencijnogho spivrobitnyctva' [Problematic issues of information security to persons who are involved in pre-trial investigation confidential cooperation] in *Dosudove rozsliduvannja: aktualni problemy ta shljakhy ikh vyrishennja: materialy postiyño dijuchogho naukovy-praktychnogho seminaru, Kharkiv, 26 zhovtnja 2018 roku* 19 (in Ukrainian).

Тализіна Я. О. Питання залучення особи до конфіденційного співробітництва та забезпечення її безпеки як учасника кримінального провадження

У статті проаналізовано практику залучення особи до конфіденційного співробітництва слідчим, що склалася серед правоохоронців за час існування інституту негласних слідчих (розшукових) дій. Наведено приклади різних поглядів на процес оформлення та визначення режиму доступу до документів, які засвідчують факт конфіденційного співробітництва особи саме зі слідчим. Мета цієї роботи полягає у формулюванні такого алгоритму дій для слідчого під час залучення особи до конфіденційного співробітництва, який дозволить ширше використовувати негласне співробітництво як самостійну негласну слідчу (розшукову) дію, гарантувавши при цьому безпеку конфідента у розумінні Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», та не втратити докази по кримінальному провадженню через їх недопустимість з огляду на процесуальні порушення. Для досягнення поставленої мети, в ході дослідження автором обґрунтовано доцільність визнання використання конфіденційного співробітництва окремою негласною слідчою (розшуковою) дією.

вою) дією та необхідність надання відповідній постанові слідчого грифу секретності. Автор наводить причини неправильного розуміння слідчими понять конфіденційного співробітництва та захисту учасників кримінального судочинства, пояснюючи, до яких процесуальних та непроцесуальних наслідків це може призвести. Окремо вивчається питання процесуального статусу особи конфідента у кримінальному провадженні, можливість отримувати показання від такої особи, не ставлячи під загрозу її безпеку. Досліджується процедура захисту особи конфідента як учасника кримінального провадження, розмежовуються повноваження слідчого та оперативних підрозділів на цьому напрямку роботи.

Ключові слова: негласні слідчі (розшукові) дії, використання конфіденційного співробітництва, гриф секретності, учасник кримінального провадження, безпека конфідента, алгоритм дій для слідчого.

Талызина Я. О. Вопросы привлечения лица к конфиденциальному сотрудничеству и обеспечение его безопасности как участника уголовного судопроизводства

В статье проанализирована практика привлечения лица к конфиденциальному сотрудничеству следователем, которая сложилась среди правоохранителей за время существования института негласных следственных (розыскных) действий. Приведены примеры различных взглядов на процесс оформления и определения режима доступа к документам, которые удостоверяют факт конфиденциального сотрудничества лица непосредственно со следователем. Цель этой работы заключается в формулировании такого алгоритма действий для следователя при привлечении лица к конфиденциальному сотрудничеству, который позволит шире использовать негласное сотрудничество как самостоятельное негласное следственное (розыскное) действие, гарантировав при этом безопасность конфідента в понимании Закона Украины «Об обеспечении безопасности лиц, участвующих в уголовном судопроизводстве», и не потерять доказательств по уголовному производству из-за их недопустимости, учитывая процессуальные нарушения. Для достижения поставленной цели в ходе исследования автором обоснована целесообразность признания использования конфиденциального сотрудничества отдельным негласным следственным (розыскным) действием и необходимость предоставления соответствующему постановлению следователя грифа секретности. Автор называет причины неправильного понимания следователями понятий конфиденциального сотрудничества и защиты участников уголовного судопроизводства, объясняя, к каким процессуальным и непроцесуальным последствиям это может привести. Отдельно изучается вопрос процессуального статуса лица конфідента в уголовном производстве, возможность получать показания от такого лица, не ставя под угрозу его безопасность. Исследуется процедура защиты лица конфідента как участника уголовного судопроизводства, разграничиваются полномочия следователя и оперативных подразделений в этом направлении работы.

Ключевые слова: негласные следственные (розыскные) действия, использование конфиденциального сотрудничества, гриф секретности, участник уголовного судопроизводства, безопасность конфідента, алгоритм действий для следователя.

Talyzina Ya. O. Issues of involving a person in confidential cooperation and ensuring their security as a participant in criminal proceedings

The article analyzes the practice of involving a person in confidential cooperation with investigators, which has developed among law enforcement officers during the existence of the institute of covert investigative (search) operations. Examples of different views on the process of registration and determination of the mode of access to documents that certify the fact of confidential cooperation of a person with the investigator are given. The purpose of this work is to formulate such an algorithm of action for the investigator when engaging a person in confidential cooperation, which will allow to use the confidential cooperation more widely as an independent covert investigative (search) operations, while guaranteeing the security of the confidant in the understanding of the Law of Ukraine «On ensuring the safety of persons involved in criminal proceedings», and not losing the evidence of criminal proceedings because of their inadmissibility in view of procedural irregularities. In order to achieve this purpose, the author substantiated the expediency of recognizing the use of confidential cooperation as a separate covert investigative (search) operation and the necessity of providing the investigator's relevant resolution with a security classification. The author gives reasons for misunderstandings by the investigators of the concepts of confidential cooperation and protection of the participants in criminal proceedings, explaining what procedural and non-procedural consequences this can lead to. The issues of the procedural status of a confidant in criminal proceedings, the possibility of receiving testimony from such a person without endangering their security are examined separately. The procedure of protecting a confidant as a participant in criminal proceedings is investigated; the powers of the investigative and operational units in this area of work are delineated.

Keywords: covert investigative (search) operations, use of confidential cooperation, security classification, a participant in criminal proceedings, security of the confidant, an action algorithm for the investigator.